

כסלו תש"פ

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

ההתגלות הכפולה בבית אל

לפרשת וישלח (על פי שיעור של הרב עזרא ביק)

א-לקים, במקום, אשר-דבר אתו. יד ויצב יעקב מצבה, במקום אשר-דבר אתו--מצבת אבן; ויסד עליה נסד, ויצק עליה שמן. טו ויקרא יעקב את-שם המקום, אשר דבר אתו שם א-לקים - בית-א-ל.

2. בראשית כ"ח י-כב:

ויצא יעקב, מבאר שבע; וילך, חרנה. יא ויפגע במקום וילן שם, כי-בא השמש, ויחם מאבני המקום, וישם מראשיתו; וישכב, במקום ההוא. יב ויחלם, והנה סלם מצב ארצה, וראשו, מגיע השמימה; והנה מלאכי אלהים, עלים וירדים בו. יג והנה יהוה נצב עליו, ויאמר, אני יהוה אלהי אברהם אביך, ואלהי יצחק; הארץ, אשר אתה שכב עליה--לך אתננה, ולזרעך. יד והיה זרעך כעפר הארץ, ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה; ונברכו בך כל-משפחת האדמה, וברזעך. טו והנה אנכי עמך, ושמרתיך בכל אשר-תלך, והשבתיך, אל-האדמה הזאת: כי, לא אעזבך, עד אשר אס-עשיתי, את אשר-דברתי לך. טז וייקץ יעקב, משנתו, ויאמר, אכן יש יהוה במקום הזה; ואנכי, לא ידעתי. יז ויירא, ויאמר, מה-נורא, המקום הזה: אין זה, כי אס-בית אלהים, וזה, שער השמים. יח וישכב יעקב בבקר, ויחם את-האבן אשר-שם מראשיתו, וישם אתה, מצבה; ויצק שמן, על-ראשה. יט ויקרא את-שם-המקום ההוא, בית-אל; ואולם לזו שם-העיר, בכות. {פ}

1. בראשית ל"ה א-טו:

א ויאמר א-לקים אל-יעקב, קום עלה בית-א-ל ושב-שם; ועשה-שם מזבח לא-ל הנראה אליך, בברחך מפני עשו אחיך. ב ויאמר יעקב אל-ביתו, ואל כל-אשר עמו: הסרו את-אלהי הנכר, אשר בתככם, והטהרו, והחליפו שמלתיכם. ג ונקומה ונעלה, בית-א-ל; ואעשה-שם מזבח, לא-ל הענה אתי ביום צרתי, ויהי עמדי, בדרך אשר הלכתי. ד ויתנו אל-יעקב, את כל-אלהי הנכר אשר בידם, ואת-הנזמים, אשר באזניהם; ויטמן אתם יעקב, תחת האלה אשר עם-שכם. ה ויסעו; ויהי חתת א-לקים, על-הערים אשר סביבותיהם, ולא רדפו, אחרי בני יעקב. ו ויבא יעקב לזוה, אשר בארץ כנען הוא, בית-א-ל: הוא, וכל-העם אשר-עמו. ז ויבן שם, מזבח, ויקרא למקום, א-ל בית-א-ל: כי שם, נגלו אליו הא-לקים, בברחו, מפני אחיו. ח ותמת דברה מינקת רבקה, ותקבר מתחת לבית-אל תחת האלון; ויקרא שמו, אלון בכות. {פ}

ט וירא א-לקים אל-יעקב עוד, בבאו מפדן ארם; ויברך אתו. י ויאמר-לו א-לקים, שמך יעקב: לא-יקרא שמך עוד יעקב, כי אס-ישראל יהיה שמך, ויקרא את-שמו, ישראל. יא ויאמר לו א-לקים אני אל שדי, פרה ורבה גוי וקהל גוים, יהיה ממך; ומלכים, מחלציך יצאו. יב ואת-הארץ, אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה; ולזרעך אחריך, אתן את-הארץ. יג ויעל מעליו,

לְרֵאשִׁינָה. כּוּ וַיֵּדֶר יַעֲקֹב, נִדְרָ לְאֹמֶר: אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים
עִמָּדִי, וְשָׁמְרֵנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִכִי הוֹלֵךְ, וְנִתַּן-לִי לֶחֶם
וְלֶאֱכֹל, וּבְגָד לְלִבָּשׁ. כֹּא וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם, אֶל-בֵּית אָבִי;
וְהָיָה יְהוָה לִי, לֵאלֹהִים. כִּב וְהֶאֱבֵן הַזֹּאת, אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי
מִצִּבָּה--יְהִיָּה, בֵּית אֱלֹהִים; וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן-לִי, עֲשֵׂר
אֶעֱשֶׂרְנֹו לָךְ.

3. בראשית ל"ה, י"א-י"ב:

אֲנִי אֶל-שְׁ-דֵי פָרָה וּרְבָה גֹוִי וְקָהֵל גֹוִים יְהִיָּה מִמֶּנָּךְ
וּמִלְכִים מִחֻלְצֵיךָ יֵצְאוּ: וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם
וְלִיצְחָק לָךְ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֶּן אֵת הָאָרֶץ

4. בראשית כ"ח, ג'-ד':

וְאֶל-שְׁ-דֵי יִבְרָךְ אֶתְךָ וְיַפְרֶךְ וְיַרְבֶּךְ וְהִיִּית לְקָהֵל עַמִּים:
וְיִתֶּן לָךְ אֵת בְּרֶפֶת אַבְרָהָם לָךְ וְלִזְרַעְךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתֶּךָ אֵת
אָרֶץ מִגְרִיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֶל-לְהִים לְאַבְרָהָם

5. בראשית ל"ה, י"ג-ט"ו:

וַיַּעַל מֵעֲלִיו אֶל-לְהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ: וַיִּצַב יַעֲקֹב
מִצִּבָּה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ ... וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֵת שֵׁם
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ שֵׁם אֶל-לְהִים בֵּית אֵל:

6. רש"י מפרש שם

"איני יודע מה מלמדנו".

7. הרב עזרא ביק:

זֶהוּ הַסִּיּוֹם שֶׁל אוֹתָהּ הַתְּגֻלוֹת קוֹדֶמֶת. הַתּוֹרָה רוֹמֶזֶת
שֶׁאִפְשָׁר לְדַלֵּג וּלְהַתְּעַלֵּם מִכֹּל מַה שֶׁקָּרָה בִּינְתֵימִים בְּשָׁנִים
שִׁיעֲקֵב הִיָּה בַחֲרוֹן. בְּאוֹפֵן דּוֹמָה, יַעֲקֹב מִקִּים אֵת הַמִּצְבָּה
הַחֲדָשָׁה לֹא בַמָּקוֹם שֶׁבּו הַקֶּב"ה דִּיבַר עִמּוֹ כַּעַת, אֲלֹא
בַמָּקוֹם שֶׁבּו הוּא דִיבַר אֵלָיו אַז – הַמִּצְבָּה הַזֹּו מִקְבִּילָה
לְמִצְבָּה הַקּוֹדֶמֶת. הַשֵּׁם בֵּית-אֵל, שֶׁאֲנֹו כִּבֵּר מִכִּירִים,
מִתִּיַּחַס לְהַתְּגֻלוֹת הַרְּאִשׁוֹנָה, וְהִיא מִמְּשִׁיכָה עַכְשִׁיו
כֹּאִילוֹ לֹא הוֹפְרָעָה מֵעוֹלָם. זֹוהִי הַסִּיבָה שִׁיעֲקֵב מֵאֲשֶׁר
מִחֲדָשׁ אֵת שְׁמוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם – בֵּית-אֵל. כֹּל הַמְּטָרָה שֶׁל
הַסִּיפּוֹר הִיא לְהַבִּיא אוֹתָנֹו, פְּשׁוּטוֹ כִּמְשַׁמְעוֹ, אֵל הַנִּקּוּדָה
שֶׁבָּה יַעֲקֹב עוֹזֵב אֵת הָאָרֶץ וְאֵת יַעוּדוֹ כִּ"אֲב" בַּתְּחִילָת
פְּרִשְׁתּוֹ וַיֵּצֵא. אֲנֹו שׁוֹב "בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ".